MALTA

QORTI CIVILI

PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF

ANTHONY ELLUL

Seduta tas-16 ta' Ottubru, 2014

Citazzjoni Numru. 531/2006

David u Mary Carmen konjugi Housley f'isimhom proprju u bhala mandatarji specjali ta' binhom Craig Housley assenti minn dawn il-Gzejjer u Darrell Housley

Vs

Ivan Cutajar

Permezz ta' rikors guramentat prezentat fit-12 ta' Gunju 2006 l-atturi ppremettew:

1. Illi fil-21 ta' Awissu 2005, gewwa Triq is-Sebh, Hal Qormi, waqt li l-konvenut kien qed isuq il-vettura numru ta' registrazzjoni FBP-073 b'velocita' sfrenata u kontra r-regolamenti tat-traffiku u b'negligenza u nuqqas ta' hila fl-arti tas-sewqan, huwa investa lil Emma Marie Housley, minuri ta' sbatax-il sena b'dan illi kkaguna l-mewt taghha, kif jidher mill-anness dokument "A" kif ukoll ta' habiba taghha meta dawn kienu qeghdin jaqsmu Triq is-Sebh, Hal Qorti;

2. Illi mill-inkjesta li ghamel il-Magistrat Inkwirenti in segwitu ghal dan l-incident, gie konkluz illi ghall-incident fatali in kwistjoni kien jahti l-istess konvenut tant illi l-istes konvenut gia gie pprezentat quddiem il-Qorti tal-Magistrati akkuzat talli b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuragni jew b'nuqqas ta' hila jew professjoni tieghu jew b'nuqqas ta' tharis tar-regolamenti, kkaguna l-mewt ta' Emma Marie Housley kif ukoll ta' Graziella Fenech, minuri ta' tlettax-il sena. Gie wkoll akkuzat talli fl-istess data, lok, hin u cirkostanzi saq il-vettura numru FBP-073 b'manjiera perikoluza, b'mod negligent u bi speed eccessiv;

3. Illi bhala konsegwenza tal-mewt ta' Emma Marie Housley, l-atturi, li jigu l-genituri u hut il-minuri Emma Marie Housley soffrew danni kif jigi ppruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawza;

4. Illi interpellat jasal ghal likwidazzjoni u hlas bonarju tad-danni sofferti mill-atturi in segwitu ghal dan l-incident, il-konvenut baqa' inadempjenti anke wara li gie notifikat permezz tal-ittra ufficjali tal-5 ta' Ottubru 2005;

5. Jghid il-konvenut ghar-ragunijiet premessi u dawk li jirrizultaw waqt it-trattazzjoni tal-kawza ghaliex m'ghandhiex din l-Onorabbli Qorti:

a. tiddikjara u tiddeciedi illi l-konvenut kien responsabbli ghall-incident stradali fuq imsemmi u li fih il-minuri Emma Marie Housley u Graziella Fenech tilfu hajjithom;

b. tillikwida d-danni sofferti mill-atturi in segwitu ghall-istess incident u dan jekk hemm bzonn bl-opera ta' periti nominandi;

c. konsegwentement tikkundanna lill-konvenut ihallas lill-atturi in linea ta' danni dik is-somma li tigi hekk likwidata.

Permezz ta' twegiba guramentata prezentata fit-28 ta' Settembru 2006, il-konvenut wiegeb (fol. 10):-

1. Illi t-talbiet attrici huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u dan minhabba illi l-incident awtomobilistiku in kwistjoni sehh unikament minhabba traskuragni, negligenza, imperizja u non-osservanza tar-regolamenti tat-traffiku da parti ta' Emma Marie Housley illi qasmet minn post perikoluz fi triq arterjali, minghajr ma hadet il-prekawzjonijiet mehtiega, b'mod illi giet investita mill-istess konvenut, kif jista' jigi ppruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawza.

Il-qorti rat l-atti.

Kwistjoni.

Il-kaz jitratta dwar incident tat-traffiku li sehh fil-21 ta' Awissu 2005 ghal habta tad-9.30 ta' filghaxija fi Triq is-Sebh, Qormi. Fl-incident mietu Emma Marie Housely ta' 17 il-sena u Graziella Fenech ta' 13 il-sena, li waqt li kienu qeghdin jaqsmu t-triq ittajru mill-vettura Ford Focus FBP-073 misjuqa mill-konvenut.

Skond l-atturi l-incident gara minhabba li l-vettura kienet qeghda tinstaq b'velocita qawwija. Min-naha l-ohra l-konvenut isostni li t-tort kien tal-pedestrians peress li qasmu minn post perikoluz minghajr ma hadu l-prekawzjonjiet mehtiega.

Responsabbilta'.

1. Il-qorti rat l-atti u l-atti tal-kawza 242/2007 u hi tal-fehma li t-tezi tal-konvenut ma tikkonvinci xejn.

2. Il-konvenut xehed li:-

i. kien qieghed isuq fil-karreggata ta' barra bil-hsieb li jghaddi minn fuq il-pont.
ii. fil-hin li sehh l-incident kien qieghed isuq b'velocita ta' bejn 60 u 70 kilometru fis-siegha; *"Zgur li ma kontx ghaddej bil-mija"*[1]. Fatt li rega' kkonferma meta xehed in kontro-ezami (seduta 18 ta' Gunju 2013, fol. 189).
iii. F'hin minnhom hass daqqa fuq in-naha ta' quddiem tal-karozza, fuq ix-xellug; *"Jiena lit-tfajliet ma rajthomx qabel ma lqatthom u ghalhekk ma kellix ghalfejn nibbrekja qabel id-daqqa. Jiena l-brake ghafastu biss meta hassejt id-daqqa"* (fol. 166).

3. Fin-nota ta' sottomissjonijiet il-konvenut tefa' l-htija tal-incident fuq il-vittmi billi argumenta:

- *Qasmu minn triq arterjali perikoluza;*
- *Qasmu mill-parti tat-triq illi kienet fid-dlam cappa u kienet allura totalment invizibbli ghall-esponenti;*
- *Ghazlu illi jaqsmu minn parti perikoluza tat-triq meta setghu facilment imminimizzaw ferm tali perikolu li kieku qasmu mill-pont illi hemm ftit tal-metri 'l isfel it-triq;*
- *B'mod illi holqu emergenza subitanea ghall-epsonenti illi ma kienx ragonevolment mistenni illi jobsor illi kellu jitfacca pedestrian, illi jaqsam minn go nofs id-dlam cappa, ghal fuq triq magguri, minghajr ma ta' l-anqas jiehu prekawzjoni sabiex jaccerta ruhu illi ma kienx hemm vetturi fuq it-triq qabel ma jaqsam it-triq*;

Il-qorti hi tal-fehma li:-

i. M'hemmx dubju li Triq is-Sebh, maghrufa bhala l-Bypass tal-Mriehel, hi triq principali. Filwaqt li l-qorti taccetta li l-post fejn sehh l-incident hu perikoluz biex taqsam, b'daqshekk ma jfissirx li l-konvenut hu ezentat milli jwiegeb ghal dak li gara. Fil-kawza **Salvatore Bongailas vs Joseph Mercieca**, deciza fl-20 ta' Jannar, 1967, il-Qorti tal-Appell osservat: *"fejn m'hemmx regolat b'xi mod partikolari l-passagg tal- pedestrian, pedestrian li juza t-triq karrozzabbli anqas ghandu jitqies x'intruz; u fil-waqt illi l-pedestrian ghandu certament juza l-kura mehtiega biex ma johloqx ghall-utenti ohra tat-triq sitwazzjonijiet ta' periklu jew emergenza, min naha l-ohra d-drivers ta' karozzi, li huma magna ta' potenza li joqtlu jew ikorru, ghandhom l-obbligu gravi li jiehdu kura li jsuqu b'mod illi ma jkunux ta' periklu jew dannu ghall-pedestrians li ghandhom ukoll id-dritt li juzaw it-toroq"*.
ii. Ma tressqux provi li fejn sehh l-incident it-triq kienet fid-dlam. Anzi fil-verbal tal-access li ghamel l-avukat Dr Simon Micallef Stafrace fil-21 ta' Awissu 2005 fl-10.00 p.m, inkarigat mill-Magistrat inkwirenti, jinghad li *"....d-dawl*

[1] Affidavit a fol. 166.

sofor tal-Gvern funzjonanti". Li fit-triq kien hemm id-dawl hu wkoll evidenti mir-ritratti li ttiehdu dakinhar tal-incident mis-surgent tal-pulizija Jack Farrugia[2]. Il-konvenut stess xehed: *"Mistoqsi jekk kienx hemm dawl fit-triq nghid li kien hemm. Id-dawl tat-triq kien fuq l-isfar"* (seduta tat-18 ta' Gunju 2013). Fir-ritratti li ttiehdu waqt l-inkjesta jidhru mixghulin l-arbli tad-dawl tat-triq. Sahansitra f'wiehed mir-ritratti hemm il-kadavru mghotti ta' Emma Marie Housley proprju taht arblu tad-dawl mixghul. Ghalhekk it-tezi tal-konvenut li t-triq kienet fid-dlam cappa hi hrafa. Dan apparti li suppost il-vettura misjuqa mill-konvenut kellha d-dawl mixghul, fatt li kkonferma hu stess.

iii. Il-qorti ma tarax x'kien ser ibiddel 'l fatt kieku l-vittmi qasmu iktar vicin il-pont. Ma ngiebu l-ebda provi f'dan is-sens.

iv. Il-konvenut ma kellux dritt li jipprezumi li minn dik it-triq ma jaqsmux nies. Il-konvenut ma kienx qieghed isuq *f'racing track* izda fi triq pubbliku **f'zona abitata**. Fil-fatt min-naha minn fejn qasmu l-vittmi, ftit passi 'l boghod hemm zona residenzjali. Fil-gemb tat-triq hemm ukoll bankina (ara ritratti). Xufier ta' vettura m'ghandu jassumi xejn. Waqt is-sewqan ghandu d-dmir li jizgura li jzomm *proper lookout* u jsuq b'mod li f'kull hin ikollu kontroll shih tal-vettura tieghu[3]; *"hu obbligu ta' kull driver li jirregola s-sewqan skond il-kundizzjonijiet u c-cirkostanzi bhal ma huma l-hin ta' bil-lejl, il-vizwali ostakolata bid-dlam u bix-xita, il-piz tal-vejikolu, l-istat ta' l-art, u rapporti ohra kontingenti; u hu anki dmir ta' driver li jzomm dik li komunement tissejjah 'a reasonable careful look-out', liema dmir igib mieghu li d-driver jara dak li jkun ragjonevolment vizibbli"* [**G. Debono vs P. Camilleri et**, Appell Civili, 23 ta' Frar 1962 (Vol. XLVI P I p 112)]. Sewqan matul il-lejl jitlob iktar attenzjoni u prudenza. Sewqan bi *proper lookout* ma jfissirx li x-xufier jara biss li jhares 'il quddiem.

Fin-nota ta' sottomissjonijiet il-konvenut argumenta li l-brake marks li jidhru fil-pjanta li hejja l-perit Richard Aquilina (fol. 123) m'humiex tal-vettura tieghu. Dwar il-marki li nstabu fl-art wara l-vettura tal-konvenut:-

(a) L-avukat Dr Simon Micallef Stafrace kiteb, fil-verbal tal-access li sar dakinhar tal-incident, li:

"Mar-roti ta' wara tal-Ford liema tul ta' 102 metri hemm tul ta' brake-marks qawwija. Dawn huma dritti xemgha hlief mil-posizzjoni tal-kadavru lejn il-vettura fejn huma aktar angolati lura……" (fol. 43).

Meta xehed fis-seduta tal-1 ta' Dicembru 2011 qal:

"Wasalna fuq il-post. Kien hemm vettura li kellha hsarat relattivament ta' certu entita'. Li f'ghajnejja deher mill-ewwel mhux tas-soltu kien li kien hemm tul ta' brake marks qawwijin u fit-tul hafna" (fol. 104B).

---

[2] Ara per ezempju O5FPL101, 102 u 103.
[3] Ara rakkomandazzjoni 270 tal-Highway Code.

(b) It-tul taghhom jirrizulta mill-pjanta li ghamel il-perit Richard Aquilina (fol. 123) li hi skalata 1:100. Marki li ghandhom tul ta' iktar minn 100 metru.

(c) Fil-kontro-ezami ta' dawn ix-xhieda ma saru l-ebda domandi relatati mal-allegazzjoni li marki m'humiex tal-vettura tal-konvenut. Il-konvenut kellu kull opportunita' li waqt il-kontro-ezami tal-perit Aquilina jindirizza dak li qal fin-nota ta' sottomissjonijiet. Madankollu irrispettivament mill-wisa' tal-marki, dak li hu determinanti hu li l-marki li nstabu fil-post huma kontinwi u jaslu proprju sal-vettura tal-konvenut. Fil-verbal tal-access tal-perit tekniku jinghad: *"Fuq il-post kien hemm brakemark twil li jwassal sa fejn kien hemm karozza Ford Focus Nru: FBP 073 li kellha l-Bonnet mghattan…."* (fol. 125). Il-konvenut xehed: *"… .mir-ritratti li hadu l-Pulizija, dan il-brake mark jidher illi jibda ferm qabel il-karozza tieghi u jaqbizha, dejjem ghad-dritt"* (fol. 167). Hu evidenti li l-brake mark li jidher fir-ritratti 05CPL116 u 05CPL113 m'ghandu x'jaqsam xejn mal-marki li l-esperti nkarigati mill-Magistrati Inkwirenti sabu wara l-vettura. Fit-triq ma jkunx hemm brake mark wiehed. Fil-fehma tal-qorti l-konvenut qieghed ikun opportunist billi jipprova jibni argument minn brake mark li m'ghandu x'jaqsam xejn mal-kaz in ezami. Verzjoni li l-qorti tqies bhala hrafa ohra tal-konvenut. Dan apparti li l-marki li sabu l-esperti ezatt wara l-vettura tal-konvenut ma kienux dritti xemgha kif inhu l-brake mark li ghalih irrefera l-konvenut.

(d) Mill-pjanta tal-perit Aquilina hu evidenti li l-vittmi ttajjru distanza konsiderevoli qabel il-post fejn waqfet il-vettura tal-konvenut. Fil-fatt l-oggetti li nstabu f'points B, C, D u E jikkonfermaw dawn. Il-qorti tikkalkola li hemm distanza ta' iktar minn 50 metru minn fejn sehh l-impatt sa fejn waqfet il-vettura.

4. Jirrizulta li fid-direzzjoni li kien qieghed isuq il-konvenut, l-vittmi kienu qeghdin jaqsmu minn fuq ix-xellug tieghu. Xhieda okulari ma kienx hemm. Fit-triq ma kienx hemm post allokat minn fejn persuna tista' taqsam.

Mill-provi ma jirrizultax li dan kien kaz ta' pedestrians li qasmu t-triq ghall-gharrieda minghajr ix-xufier ma kellu l-opportunita li jiehu azzjoni biex jevita l-incident. Fil-fatt fil-mument tal-impatt il-vittmi kienu diga' jinsabu fil-karreggata li minnha kienet ghaddejja l-vettura misjuqa mill-attur, cjoe' l-*outer lane*.

Il-konvenut xehed: *"qabel l-incident ma rajt lil hadd jaqsam it-triq"*[4]. Fis-seduta tat-18 ta' Gunju 2013 xehed: *"Qed nigi mistoqsi jekk allura t-tfajliet qasmux min-naha tax-xellug ghal quddiemi, jiena li kont qed insuq fuq il-lemin, nghid jiena ma nafx minn fejn qasmu. Jiena ma rajthomx jaqsmu. U dan ghaliex ma nafx minn fejn*

[4] Seduta tal-10 ta' Ottubru 2005 quddiem Dr Micallef Stafrace (fol. 116).

qasmu. Ma nistax nghid minn fejn qasmu". Kliem li jekk wiehed kellu jemmnu[5], jista' jfisser biss li l-konvenut ma kienx qieghed izomm a *proper lookout*. Fejn sehh l-incident hu ghad-dritt u x-xufier ghandu vizwali fit-tul. Dan apparti li ghalkemm kien bil-lejl it-triq kienet imdawwla. Hemm oneru qawwi fuq xufiera li waqt li jkunu qeghdin isuqu jkunu attenti ghall-pedestrians fit-triq.

Il-konvenut xehed li kien qieghed isuq b'velocita ta' bejn 60 sa 70 kilometru fis-siegha. Kieku dan hu veru d-dinamika tal-incident kienet tkun ferm differenti. Skond rakkomandazzjoni 104 tal-Highway Code:

Excessive speed increases both the possibility and the severity of accidents. Overspeeding and impatience are a sign of poor driving and jeopardise the safety of innocent persons. In the short distances normally travelled in Malta, the difference in journey time between a trip at breakneck speed and a safe and comfortable drive is to be counted in minutes.

Xufier li jkun koncentrat u qieghed isuq b'dik il-velocita' li semma l-konvenut kien jinduna bil-presenza tal-vittmi jaqsmu t-triq, u mhux jinduna bl-istragi li ghamel wara li hareg mill-vettura. Jirrizulta li sakemm waqfet, ir-roti tal-vettura hallew marki fl-art b'tul ta' **102 metri**. Il-konvenut ma ressaqx provi li jikkontradicu dan 'il fatt ikkonstatat mill-perit Aquilina dakinhar li sehh l-incident. Il-verzjoni tal-konvenut li kien qieghed isuq b'velocita' ta' bejn 60 u 70km fis-siegha hi fqira u mhux kredibbli.

Mid-dettalji li hemm fir-rapport tal-perit Richard Aquilina u l-pjanta mehmuza, il-qorti tikkonkludi li l-vettura kienet qeghda tinstaq b'velocita konsiderevolment iktar gholja mill-velocita' dikjarata mill-konvenut. Dan meta tikkunsidra:-

(a) It-tul tal-marki li nstabu fl-art fuq wara tal-vettura;
(b) Id-distanza minn fejn sehh l-impatt[6] safejn waqfet il-vettura hi sinifikanti, iktar u iktar meta tqies li l-vettura kellha sistema ta' brejkijiet ABS. Distanza li mxiet il-vettura minkejja l-impatt vjolenti mal-vittmi.
(c) L-art kienet xotta.

[5] F'dan ir-rigward is-surgent Joseph Bayliss xehed li meta mar fil-post tal-incident tkellem mal-konvenut li qallu: *'x'hin rajthom ser jaqsmu naqqast, izda huma baqghu jaqsmu u ma nafx x'gara'* (fol. 403). Verzjoni li hi ferm differenti minn dik li ta waqt l-inkjesta, fil-proceduri kriminali u f'din il-kawza. Dan apparti li minn fejn jibdew il-marki fit-triq, li huma tal-vettura tal-konvenut, sa fejn instabu l-oggetti fit-triq, hemm iktar minn 40 metru (ara pjanta tal-perit Aquilina). Indikazzjoni li l-konvenut ra lit-tfaljiet qeghdin jaqsmu. Irrispettivament liema hi l-verita, jibqa' 'l fatt li minhabba velocita eccessiva l-konvenut ma kellux kontroll shih fuq il-vettura u kien qieghed isuq b'mod perikoluz u negligenti.

[6] Ghalkemm l-*ispot of impact* ma giex determinat, huma rilevanti l-oggetti li nstabu u markati fil-pjanta tal-perit Aquilina bl-ittri B, C, D u E (fol. 123).

(d) Xhieda ta’ Joseph Zammit, li spezzjona l-vettura fuq inkarigu tal-Magistrat Inkwirenti, u kkonferma li ma kellhiex difetti.
(e) Il-vizwali fit-tul li kellu l-konvenut.
(f) Li l-konvenut xehed li kien biss wara li nizel mill-vettura li sar jaf li tajjar tnejn min-nies. Kliem, jekk veru, juri li fic-cirkostanzi tal-kaz il-konvenut ma kienx attent ghal dak li qieghed jigri quddiemu.

L-impatt tant kien vjolenti li mir-ritratt 05CPL 148 jidher kif l-indikaturi tal-ispeedometer u tal-rpm meter inqalghu minn posthom.

Velocita’ li ma ppermettietx lix-xufier li jkollu kontroll fuq il-vettura fil-mument tal-incident. Il-konvenut ma kienx qieghed isuq bi prudenza u fil-parametri tar-regolamenti tat-traffiku. Dan ma kienx kaz ta’ pedestrian li dahal fit-trajettorja ta’ vettura minghajr ma ta l-opportunita’ lix-xufier li jiehu azzjoni biex jevita l-incident. Il-qorti m’ghandhiex dubju li bil-velocita rresponsabbli li biha kienet qeghda tinstaq il-vettura, il-vittmi qatt ma kellhom cans jaharbu l-mewt.

Wiehed jista’ jipprova jargumenta li kien hemm negligenza kontributorja min-naha tal-vittimi ghaliex qasmu minn triq li kienet perikoluza. Dwar dan il-qorti tghid:-

(i) Meta sehh l-incident, f’dik iz-zona ma kienx hemm *pedestrian crossing*. Dan ma kienx kaz ta’ pedestrian li volontarjament ghazel li jinjora *pedestrian crossing* f’distanza ragonevoli. Hu minnu li llum f’dik il-parti tat-triq fejn sehh l-incident, fuq is-*centre strip* hemm fencing tal-hadid gholi. Dan ma jippermettix li pedestrian jaqsam it-triq. Pero’ l-qorti trid tibbaza d-decizjoni fuq dak li kien hemm fiz-zmien li sehh l-incident.

(ii) Mill-provi rrizulta li fil-mument li sehh l-incident il-vittmi kienu diga’ qasmu iktar min-nofs it-triq. Triq li fiha zewg karreggati. Inoltre l-impatt mal-vettura kien fuq in-naha tax-xufier (ara ritratti). Cirkostanzi li juru li meta sehh l-incident l-vittmi kienu diga’ qasmu l-parti l-kbira tat-triq. Ghalhekk il-presenza taghhom fit-triq ma kenitx cirkostanza li kellha tahsad xufier ta’ vettura li qieghed isuq b’mod diligenti.

Dan verament kien kaz li ghalih japplika l-messagg li *Speed Kills*. Il-qorti m’ghandhiex dubju li l-kawza prossima ta’ din l-istragi hi nuqqas ta’ *proper lookout* min-naha tal-konvenut u l-velocita sfrenata li biha kien qieghed isuq. Agir li seraq il-hajja ta’ zewg zghazagh innocenti u biddel il-hajja tal-familjari taghhom. Sfortunatament huma hafna dawk ix-xufiera li ma jirrejalizzawx jew ma jridux jifhmu li meta vettura ma tintuzax skond ir-regolamenti tat-traffiku, hi oggett perikoluz. Fit-toroq, ta’ kuljum tara per ezempju xufiera jitkellmu fuq il-mobile u jsuqu jew isuqu b’velocita’ li m’hemmx lok ghaliha fit-toroq f’Malta. Hu evidenti li hawn nuqqas ta’ edukazzjoni u nuqqas ta’ kontroll mill-awtoritajiet kompetenti fl-infurzar tal-ligi. Hemm bzonn ukoll li l-qrati jkunu iktar iebsin meta jaghtu l-pieni. Hu inaccettabbli li tittiehed il-hajja ta’

bniedem ghall-kapricc ta' haddiehor. Il-messagg ghandu jkun car u f'dan ir-rigward il-qrati ghandhom rwol importanti.

<u>Danni</u>.

Emma Marie Housley twieldet fit-12 ta' Awissu 1988. Ghalhekk fid-data tal-incident kellha sbatax-il sena. Kienet ghadha ma bdietx tahdem, ghalkemm ommha qalet li bintha riedet tahdem bhala pulizija u ghalhekk kellha l-hsieb li ser terga' taghmel l-ezami tal-Malti. Prova ta' x'inhuma l-kwalifiki mehtiega sabiex persuna tikkwalifika biex tahdem bhala pulizija, fiz-zmien li sehh l-incident, ma tressqux. Lanqas ma tressqet prova tal-qliegh li ghandu kuntistabbli.

Fil-likwidazzjoni ta' danni dejjem hemm element ta' incertezza iktar u iktar meta tqies, fost'affarijiet ohra:-

1. Li l-vittma tkun minorenni u jkun ghad m'ghandhiex karriera;
2. Il-perjodu twil ta' multiplier minhabba l-eta' tal-vittma;
3. M'huwiex maghruf kemm il-vittma kienet ser tghix kieku ma sehhx l-incident;
4. M'huwiex maghruf x'tip ta' impjieg kien ser ikollha, jekk ikollha, matul il-hajja lavorattiva u kemm kienet ser iddum tahdem.

Il-kalkoli ser isiru fuq:-

i. Multiplier ta' **35 sena** meqjus l-incertezza tal-futur;
ii. Fid-data tal-incident il-vittma ma kellhiex qliegh. Il-konvenut isostni li l-kalkoli ghandhom isiru fuq dhul ta' €6,753.76, cjoe' l-paga minima nazzjonali ghas-sena 2005. Pero' m'hemm xejn li juri li l-vittma ma kenitx kapaci li ssib impjieg li jrendi iktar. Fil-fehma tal-qorti ghalkemm il-vittma tkun ghadha ma bdietx tahdem, dan m'ghandux awtomatikament iwassal sabiex il-kalkoli tad-danni jsiru fuq *minimum wage*. Il-presunzjoni ghandha tkun li fil-futur persuna ssib impjieg u li l-qliegh ikun iktar mill-minimum wage. Li persuna ma tahdimx jew li l-qliegh taghha jkun il-*minimum wage* m'hijiex ir-regola. L-istat ta' incertezza m'ghandux jippenalizza lil min sofra d-dannu. Fil-kaz in ezami l-vittma kienet ghaddiet mill-O'Level tal-Ingliz, Matematika, Fizika, Home Economics (fol. 50-54). Jirrizulta wkoll li attendiet seminar dwar karrieri li kien sar fis-sena 2003 mit-Taqsima tal-Edukazzjoni, li fih innifsu hu indizju li kienet qeghda turi interess li tibda tahdem. Hu fatt li ma rrizultax li l-vittma kellha sengha u l-kwalifiki kienu limitati. Madankollu jibqa' 'l fatt li kellha kwalifiki[7]. Dan apparti li kif osservat din

[7] Per ezempju impjieg mal-Gvern bhala Clerk (Skala 16) ifisser salarju ta' **€11,773** sa massimu ta' **€13,355** (Increment ta' €226 kull sena) [ara *salary scales* tal-Gvern pubblikati fil-Budget Estimates ta' kull sena]. Kindergarten Assistant I (Skala 15) salarju ta' €12,457 u bl-increments jitla' ghal €14,245. Assistant Clerk (Skala 18) salarju ta' €10,387 li bl-increments jitla' sa massimu ta' €11,724.

il-qorti[8] fil-kawza **Isabelle Borg vs Robert Galea et** deciza fid-19 ta' Ottubru 2007: *"Din il-Qorti ma tkunx qed tikxef sigrieti jekk tghid li hawn persuni fin-negozju li jaghmlu aktar success finanzjarju mill-professjonist!"*. Li l-vittima kellha nteress tahdem gie kkonfermat mill-familjari taghha, tant li kienet qeghda tipprepara biex terga' taghmel l-ezami tal-Malti. Fatt li fih innifsu juri li riedet li ggib iktar kwalifiki. Il-vittma kien ghad ghandha 17 il-sena u gialadarba jidher li kellha r-rieda u l-hegga li ggib iktar kwalifiki, m'hemm xejn x'jindika li ma kellhiex tikseb dak li riedet. Meqjus ukoll il-medda sostanzjali tal-hajja lavorattiva tal-minuri l-qorti ser taghmel il-kalkoli fuq qliegh annwali ta' **€15,000**.

iii. Tnaqqis ghall-konsum u dipendenza. Hu ovvju li kieku l-vittma kompliet b'hajjitha, parti mill-qliegh kien ser jintefaq minnha. Bazat fuq dak li nghad fis-sentenza **A. Turner et vs F. Agius et**, Qorti tal-Appell tat-28 ta' Novembru 2003, ser titnaqqas **25%** mill-ammont li ser jigi likwidat. Hekk ukoll ser jitnaqqas **33%** ghal dak li jikkoncerna l-grad ta' dipendenza[9].

iv. Lump sum payment – il-kawza giet intavolata fit-12 ta' Gunju 2006. Wara li l-qorti qieset il-gurisprudenza ser tnaqqas is-somma ta' 10%.

€15,000 x 35 = €525,000 - 25% - 33% - 10% = **€237,431.25**.

Ghaldaqstant id-danni huma fis-somma ta' **mitejn u sebgha u tletin elf erba' mija u wiehed u tletin ewro u hamsa u ghoxrin centezmu (€237,431.25).**

Ghal dawn il-motivi l-qorti tiddeciedi l-kawza billi tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut u tilqa' t-talbiet tal-atturi. Tillikwida s-somma ta' mitejn u sebgha u tletin elf erba' mija u wiehed u tletin ewro u hamsa u ghoxrin centezmu (€237,431.25) bhala danni u tikkundanna lill-konvenut ihallas lill-atturi din is-somma, bl-imghax mil-lum. Spejjez a karigu tal-konvenut.

< Sentenza Finali >

Wiehed irid jiftakar li f'dan il-kaz il-multiplier hu ta' 35 sena, cjoe' medda ta' zmien konsiderevoli fejn il-probabilita' hi li s-salarji f'Malta jkomplu jizdiedu.

[8] Imhallef T. Mallia.

[9] Il-genituri tal-vittma huma wkoll atturi.

---------------------------------TMIEM---------------------------------